

10 λεπτά και 38 δευτερόλεπτα σ' αυτόν τον παράξενο κόσμο - Ελίφ Σαφάκ - Εκδόσεις Ψυχογιός

Η Ελίφ Σαφάκ είναι μία από τις σημαντικότερες σύγχρονες συγγραφείς της Ευρώπης. Είναι γεννημένη στη Γαλλία και μεγαλωμένη κυρίως στο εξωτερικό, παρότι έλκει την καταγωγή της από την Τουρκία. Η Ελίφ Σαφάκ είναι μία σπουδαία συγγραφέας και ακτιβίστρια, η οποία χαίρει διεθνούς εκτίμησης, γεγονός που διαφαίνεται απ' το ότι τα βιβλία της έχουν λάβει υποψηφιότητες για σημαντικά λογοτεχνικά βραβεία, ενώ έχουν μεταφραστεί σε περισσότερες από 50 γλώσσες.

Πρόσφατα κυκλοφόρησε από τις εκδόσεις Ψυχογιός το μυθιστόρημα της «10 λεπτά και 38 δευτερόλεπτα σ' αυτόν τον Παράξενο Κόσμο» σε μετάφραση της κυρίας Άννας Παπασταύρου. Πρόκειται για ένα αμιγώς κοινωνικό μυθιστόρημα, το οποίο βρέθηκε στη βραχεία λίστα του Βραβείου Booker για το 2019, βραβείο που τελικά κέρδισαν από κοινού τα μυθιστορήματα «Οι διαθήκες» της Μάργκαρετ Άτγουντ (Κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Ψυχογιός) και «Κορίτσι, γυναίκα, άλλο» της Bernardine Evaristo (Κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Gutenberg).

Το έναυσμα για τη δημιουργία του παρόντος μυθιστορήματος δόθηκε στην Ελίφ Σαφάκ μέσα από κάποιες επιστημονικές μελέτες, που έλαβαν χώρα στον Καναδά, σύμφωνα με τις οποίες ο ανθρώπινος νους συνεχίζει να λειτουργεί για κάμποσα λεπτά αφού έχει επέλθει ο φυσικός θάνατος

και έχει σταματήσει να χτυπά η καρδιά. Με αυτό το παράδοξο γεγονός ξεκινά το νέο μυθιστόρημα της Ελίφ Σαφάκ, στο οποίο πρωταγωνιστεί η Λειλά, μία κλινικά νεκρή σεξεργάτρια, η οποία δολοφονείται στους δρόμους της Κωνσταντινούπολης και το πτώμα της πετιέται σε έναν κάδο σκουπιδιών. Ο αναγνώστης παρακολουθεί τα 10 τελευταία λεπτά και 38 δευτερόλεπτα εντός των οποίων ο εγκέφαλος της ηρωίδας ακόμη λειτουργεί. Το χρονικό αυτό διάστημα είναι αρκετό για να περάσουν διάφορες αναμνήσεις από το μυαλό της Λειλά.

Μέσα από αυτή την πρωτότυπη σύλληψη η Ελίφ Σαφάκ βρίσκει αφορμή για να σκιαγραφήσει την τουρκική κοινωνία του σήμερα, να φωτίσει τις σκοτεινές πτυχές της και φυσικά να αναδείξει τις παθογένειες που την απαρτίζουν. Συγκεκριμένα, επιλέγοντας να δημιουργήσει έναν μυθιστορηματικό μικρόκοσμο εντός του οποίου πρωταγωνιστούν μία σειρά ετερόκλητων ηρώων όπως η κεντρική ηρωίδα της η σεξεργάτρια Λειλά και οι φίλοι της, ήρωες που θα μπορούσε να τους χαρακτηρίσει κανείς ως “παρίες” της τουρκικής κοινωνίας, η συγγραφέας καταφέρνει να στηλιτεύσει τον τρόπο με τον οποίο μία συντηρητική κοινωνία αντιμετωπίζει καθετί που αποκλίνει από τις νόρμες και τα στερεότυπα, πάνω στα οποία έχει θεμελιωθεί εδώ και πάρα πολλά χρόνια.

Φυσικά μέσα από τη Λειλά και την ιστορία της, η Σαφάκ δράττεται της ευκαιρίας για να μιλήσει για τη σύγχρονη γυναίκα, τους ρόλους και τη θέση της στα πλαίσια μίας αμιγώς πατριαρχικής και θρησκοδληπτης κοινωνίας, όπου απαρχαιωμένες και στερεοτυπικές αντιλήψεις είναι βαθιά ριζωμένες στη συνείδηση του πληθυσμού. Ας μην ξεχνάμε άλλωστε ότι μόλις τη δεκαετία του 2000 αναγνωρίστηκε η γυναίκα ως άτομο της τουρκικής κοινωνίας, η οποία την αντιμετωπίζει μέχρι και σήμερα ως μία μηχανή αναπαραγωγής, ως όργανο που προσφέρει σεξουαλική ικανοποίηση στους άντρες, καθώς και ως οικιακή συσκευή καθαρισμού.

Από την επαρχιακή πόλη του Βαν τη μέρα που γεννήθηκε, μέχρι την Κωνσταντινούπολη και λίγες στιγμές πριν δολοφονηθεί, η Λειλά μας ξεναγεί στη ζωή της, μέσα από θραύσματα αναμνήσεων. Οι αναμνήσεις καλές και κακές, όμορφες και άσχημες έρχονται σταδιακά στο φως και διαδέχονται η μία την άλλη. Οι μνήμες της Λειλά τόσο αυτές που αφορούν τα παιδικά της χρόνια στο Βαν, όσο και οι μεταγενέστερες που αφορούν την προσπάθεια επιβίωσης της στην Κωνσταντινούπολη, είναι γεμάτες γεύσεις και μυρωδιές. Άλλωστε αυτές οι δύο αισθήσεις σφραγίζουν τις αναμνήσεις μας!

Η Ελίφ Σαφάκ με ειλικρινή ενδιαφέρον και περισσή αγάπη επιλέγει να μας αφηγηθεί την ιστορία μίας γυναίκας που ζει στο περιθώριο, μίας γυναίκας η οποία είναι ανύπαρκτη τόσο για τη χώρα της όσο και για τη βιολογική της οικογένεια, κι αυτό γιατί επέλεξε να επιβιώσει εργαζόμενη ως σεξεργάτρια. Η Σαφάκ σπάει τη βαριά σιωπή και προσπαθεί να νικήσει τη λήθη η οποία σκεπάζει τη ζωή ενός περιθωριοποιημένου ατόμου, τονίζοντας τη σημαντικότητα που περικλείει τη ζωή κάθε ατόμου ανεξάρτητα με τις επιλογές του.

Μέσα από την τρυφερή, αλλά καθόλου γλυκερή προσέγγιση της, η Βρετανό-Τουρκάλα συγγραφέας αναδεικνύει τη σπουδαιότητα της οικογένειας ως κοινωνική ομάδα. Φυσικά η Σαφάκ δεν εννοεί τη βιολογική οικογένεια, μιας και αυτή η οικογένεια της Λεϊλά την έχει ξεγράψει παντελώς. Η Σαφάκ επικεντρώνεται σε εκείνη την ιδιότυπη μορφή οικογένειας, ετερόκλητη πολλές φορές, που δημιουργούν οι άνθρωποι κυρίως οι φίλοι μεταξύ τους, ορμώμενοι από την ανάγκη τους όχι μόνο να λάβουν και να δώσουν αγάπη, αλλά την ανάγκη εκείνη που αφορά την αίσθηση του ανήκω κι εγώ σε μία κοινωνική ομάδα, στους κόλπους της οποίας νιώθω αποδεκτός για αυτό που πραγματικά είμαι. Ταυτόχρονα, η οικογένεια που οικοδομεί η Λεϊλά λειτουργεί ως στήριγμα και ως καταφύγιο για όλες τις δύσκολες στιγμές που θα κληθεί να αντιμετωπίσει ένας άνθρωπος του περιθωρίου. Άλλωστε τα μέλη που απαρτίζουν την οικογένεια της Λεϊλά με εξαίρεση ίσως τον Σινάν, ή αλλιώς Σαμποτάζ, η φαινομενική ζωή του οποίου θα μπορούσε να χαρακτηριστεί βάσει των κοινωνικών προτύπων της χώρας του ως “φυσιολογική”, είναι άνθρωποι της νύχτας και του περιθωρίου.

Συγκεκριμένα η οικογένεια της Λεϊλά στην Κωνσταντινούπολη απαρτίζεται από μία τρανς γυναίκα η Ναλάν, μία τραγουδίστρια σε αμφιβόλου ηθικής νυχτερινά μαγαζιά η Χόλιγουντ Χουμέιρα, καθώς και δύο μετανάστριες-πρόσφυγες για διαφορετικούς λόγους η καθεμιά, η Τζαμίλα μία βαθιά θρησκευόμενη γυναίκα, καθώς και η Ζαΐναμπ¹²² κατάφερε να επιβιώσει εξασκώντας την τέχνη της τασσογραφίας, ενός είδους μαντικής.

Η Ελίφ Σαφάκ λοιπόν μέσα από τον ξεχωριστό μυθιστορηματικό της μικρόκοσμο καταφέρνει να αναδείξει τη διαχρονικότητα αξιών που διέπουν τον άνθρωπο όπως την αξία της αγάπης, της φιλίας, της ισότητας, με κυρίαρχη φυσικά την αξία της προσωπικής ελευθερίας. Παράλληλα όμως, η συγγραφέας μέσα από την επιλογή των συγκεκριμένων μυθιστορηματικών χαρακτήρων πετυχαίνει να διαλύσει κάθε φόβο που ίσως είναι συνυφασμένος με καθετί διαφορετικό, με καθετί που παρεκκλίνει από αυτό που η κοινωνία καλλιεργεί και εντυπώνει στο συλλογικό ασυνείδητο ως φυσιολογικό. Ολοκληρώνοντας, λοιπόν, μέσα από το νέο της μυθιστόρημα η Ελίφ Σαφάκ γενναιόδωρα στέκεται δίπλα στους παρίες ήρωες της, μοιράζει ισόποσα αγάπη, νοιάξιμο και προσοχή, μένει σχεδόν αθόρυβη για να ακούσει τις σιωπές τους με αμέριστο σεβασμό, κι ύστερα της μοιράζεται μαζί μας! Αξίζει να το αναζητήσετε!